

Asia: VM019:00/2021, VN/2033/2021

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston asetukseksi hyvinvointialueiden ja HUS-yhtymän toiminnan valmistelun rahoituksesta vuosina 2021 ja 2022

Lausunnonantaja

Lausunnonantaja on:

Kunta

Huomiot valmistelun rahoituksen määräytymisperusteisiin

a) Hyvinvointialueiden valmistelun rahoituksen määräytymisperusteet

Hyvinvointialueiden valmistelun rahoituksen määräytymisperusteista Orimattilan kaupunki näkee perusteltuna, että hyvinvointialueille myönnetään sen toiminnan ja hallinnon käynnistämistä aiheutuvien kustannusten rahoittamiseen yleisavustusta, siten että toiminnan rahoitus vuosina 2021 ja 2022 perustuu valtion varoista maksettavaan valtionavustukseen. Rahoituksen määräytymisperusteet ovat kuitenkin ongelmallisina ja alueita epätasa-arvoisesti kohtelevia. Avustuksen määräytymisperusteista tasasuuruinen erä sekä asukasmäärään perustuva erä ovat hyväksyttäviä. Määräytymisperuste että: ”kaksi viidesosaa määrärahasta jaetaan hyvinvointialueen alueella voimaantulon voimaantullessa sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen tehtäviä järjestävien viranomaisten lukumäärän perusteella” on täysin kestävä peruste, kun otetaan huomioon alueellinen tasa-arvo ja oikeudenmukaiset jakoperusteet. Em. jakoperuste rankaisee voimakkaasti alueita, joissa on edetty kohti sote-uudistuksen tavoitteita vapaaehtoisten järjestämistä vastuiden keskittämisen avulla.

Tämä vapaaehtoinen järjestäjien määrän vähentäminen ja sen toteutuksesta aiheutuneet merkittävät integraatiokustannukset on rahoitettu siihen osallistuneiden kuntien keräämillä verovaroilla, eikä ole millään tavoilla oikeudenmukaista, että tuloksellisesta kehitystyöstä rankaistetaan näitä alueita sekä niiden asukkaita ja alueita, jotka eivät ole tehneet tarvittavia rationalisointitoimenpiteitä palkittaisiin valtion taholta tästä. Esitetyistä rahoitusmalleista Orimattilan kaupunki ja alueen toimijat kannattavat asetukseen valitun mallin toteuttamista. Kuntaliiton koelaskelmien mukaan valittu malli, jossa viidesosa jakautuisi tasasuuruksena kaikille hyvinvointialueille, kaksi viidesosaa määräytyisi asukasmäärän perusteella ja kaksi viidesosaa sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen tehtäviä järjestävien viranomaisten perusteella, turvaa oikeudenmukaisimman rahoitusosuusjaon esitetyistä vaihtoehdoista.

b) HUS-yhtymän valmistelun rahoituksen määräytymisperusteet

Ei lausuttavaa.

Muut huomiot asetusluonnokseen tai perustelumuistioon

Muut huomiot

Hyvinvointialueuudistuksen rahoituksessa tulisi tarkemmin huomioida kunnille uudistuksesta aiheutuvat kustannukset. Uudistuksen valmistelusta sekä toiminnan aloittamisesta syntyy kunnille merkittäviä toiminnallisia ja taloudellisia muutoksia. Näitä ovat esimerkiksi tietojärjestelmä- ja sopimussiirroista syntyvät kustannukset sekä tukipalveluihin ja kiinteistöomaisuuteen liittyvät muutokset. Lisäksi tulee huomioida uudistuksen valmistelusta kunnille aiheutuvien kuntajohdon ja asiantuntijatason henkilöstön työajan käyttö ja siitä syntyvät kustannukset.

Tukipalveluiden osalta kuntien keskeinen huoli on kunnan tuottamien tukipalveluiden volyymin pieneneminen, mikä johtaa yksikkökustannusten kasvuun. Lakimuutosten jälkeen, kunta ei voi tuottaa tukipalveluita hyvinvointialueelle, ilman tukipalveluiden yhtiöittämistä. Volyymin lasku tarkoittaisi kuntien tukipalveluyhtiön arvon alenemista. Arvon aleneminen kirjataan kuntien tilinpäätöksiin ja heikentävät kuntien tasetta. Kuntien palvelurakenne on luotu tukemaan nykyistä palveluiden tuottamisen rakennetta. Hyvinvointialue uudistuksessa tulee huomioida uudistuksen vaikutukset kuntien palvelurakenteeseen ja uudistuksesta kunnille aiheutuvia taloudellisia vaikutuksia tulee kompensoida. Tukipalveluihin liittyvät riskit kohdistuvat erityisesti ravinto- ja puhtaanapidon, taloushallinnon, laitoshuoltopalveluiden ja työterveyshuollon tukipalveluyksiköihin.

Kiinteistöjen omistamisen osalta lakimuutos sisältää merkittävän kunnille merkittävän riskin lyhyiden vuokrasopimusten muodossa. Vaarana on, että kunnille jää merkittävä kiinteistömassa laissa esitetyn kolmen vuoden vuokrasopimuksen jälkeen, jonka hyödyntäminen muuhun käyttöön on hankalaa ja vaatii mittavaa muutosrakentamista. Lisäksi uudistuksen valmistelussa tulee huolehtia, että kuntien omaisuutta ei siirry hyvinvointialueelle ilman asian mukaista korvausta.

Edellisen sote-uudistuksen valmistelussa eduskunnan sivistysvaliokunta piti erittäin hyvänä ja kannatettavana opiskeluhuollon psykologi- ja kuraattoripalveluiden jäämistä kunnan järjestettäviin palveluihin. Tämä näkemys on edelleen ajankohtainen. Palveluiden jääminen kuntien järjestettäväksi takaa mahdollisuuden järjestää opiskeluhuollon keskeisen tärkeät palvelut lähellä oppilasta ja koulua mahdollisimman joustavasti ja sujuvasti. Psykologi- ja kuraattoripalvelut tulisi jatkossakin olla kuntien järjestettävä palvelu. Hyvinvointialueuudistuksen rahoitusta tulisi muuttaa siten, että kunnille osoitetaan määrärahat psykologi- ja kuraattoripalveluiden järjestämiseen.

Rantalainen Pirjo

Orimattilan kaupunki - Konsernipalveluiden toimiala, kaupunginhallitus